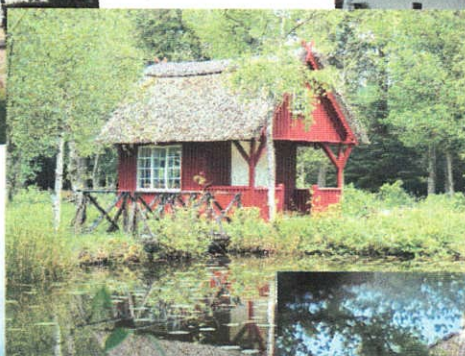

Foredrag om "De Vestjyske Københavnerplantager"

Høreforeningen i Billund Kommune indbyder til en spændende aften med museumsinspektør Holger Grumme Nielsen, Vardemuseerne, som vil fortælle og vise billeder over emnet "De Vestjyske Københavnerplantager".

Arrangementer foregår i Vorbasse Sognehus, Kirkegade 19, Vorbasse torsdag den 1. sept. kl. 19.00.

Fri entre. Kaffe og kage koster kr. 30,00.

Lidt baggrundsviden om Københavnerplantagerne.

Det Danske Hedeselskab blev stiftet i 1866 af Enrico Dalgas. Hedeselskabet blev økonomisk støttet af adelen og det københavnske borgerskab, som bestod af fabrikanter og grosserer. De havde penge på lommen til at opkøbe store hede- og skovområder i Jylland. De blev også lokket med smuk natur, og muligheden for at yde en indsats for fædrelandet. Sidenhen byggede de pompøse villaer til ferieformål. Baggrunden for disse enorme investeringer skal nok også ses i tabet af Sønderjylland i 1864, og ikke mindst ønsket om at skaffe beskæftigelse i det fattige Jylland. Samtidig med at heden blev tilplantet kunne man stoppe sandflugten, og dermed skabe bedre agerjord.

Det skal også lige oplyses, at Holger er i fuld gang med en Phd afhandling om københavnerplantager, som afsluttes i 2023. Dette store projekt gennemføres i et samarbejde mellem Vardemuseerne samt Københavns Universitet, og støttes af bl.a. Bitten & Mads Clausens Fond.

Holger har mange spændende billeder fra både plantager og plantørboliger, statuer m m.

Alle er hjertelig velkommen denne aften, og der er ikke nogen tilmelding. Tag gerne andre med. Der er teleslynge samt skrivetolkning, så folk med nedsat hørelse kan læse Holgers foredrag.

Evt. yderligere oplysninger ved Kristian Hansen. Tlf. 3012 8351. Mail: karinogkristian@gmail.com

Mange venlige hilsner.

Høreforeningen i Billund Kommune.

Se lidt mere på bagsiden.....

Sted	Anlagt	Grundlægger	Hovedbygning opført	Seværdigheder	Sogn
Klelund	1874	Grev Moltke	I 1919 af Valdemar Oppenheim	Langdysse, mindsten fra 2. Verdenskrig mm.	Hovborg, Agerbæk
Abildhede	1912	Salomon Andersen	-	Fredet hede	Øse
<u>Fromsseier</u>	1892	Jacob <u>Moresco</u>	1905 af B & I Ingemann (kraftigt ombygget)	Nørre sø og mose	Vorbasse
<u>Gyttegaard</u>	1898	Axel Heide	1897 Hack Kampmann 1916 Martin Borch	Den brostensbelagte hulvej. Grene Sande Store hede- og mosearealer	Hejnsvig
<u>Dalagergaard</u>	1897	Vang Lauridsen	Nedrevet		Vorbasse
Frodeslund	1889	Frode Halk	-		Grindsted
Smidts Plantage	1919	Holger Schmidt	-		Vorbasse
Lundgaard Plantage	1898	Bernhard og Valdemar Ingemann	Nedrevet		Hejnsvig
<u>Utoft Plantage</u>	1893	Skjold Børgesen	1893 (nedrevet)	Mindesten over grundlæggeren udført af A. Bundgaard	Grindsted
Høllund Søgaard	1906	Enrico Dalgas	1906 af B & I Ingemann	Statue af Dalgas udført af Bundgaard. Mindevase for Holger Petersen udført J. Skovgaard på Den Kgl. Porcelænsfabrik. Haveanlæg med pergola Sø i haven med lysthus Bæverdæmninger ved Holme Å.	Vorbasse
<u>Guildals</u>	1901	Johs. <u>Guildal</u>			Sønder Omme
<u>Slauggard</u>	1894	W. Salomonsen	1911 af B & I Ingemann		Vorbasse
Baldersbæk	1891	Holger Petersen	1909 af B & I Ingemann	Stendysse med relieffer af Bundgaard Springvand af Bundgaard. Sandstensfigurer fra Børsen. <u>Iskældre</u> Karpedamme Herredsten af Bundgaard Statue over Holger Petersen af Bundgaard Kilde anlagt af Bundgaard. Højmose med slankblærerod og andre kødædende planter.	Hejnsvig, Hovborg, Starup

Fænomenet "københavnplantager" opstod i slutningen af 1800-tallet som en del af det skovrejsningsprojekt, der blev iværksat med Hedeselskabet i spidsen for at opdyrke den jyske hede. Ved stiftelsen af Hedeselskabet i 1866 valgte en række københavnske rigmænd at yde Hedeselskabet økonomisk støtte. På opfordring fra bl.a. Dalgas købte den velhavende fabrikant og grosserer Holger Petersen i 1891 en hedegaard og anlagde Baldersbæk Plantage. Da først hedesagen havde vakt Holger Petersens interesse, opfattede han det som en personlig gerning at gå forrest med dette arbejde. Han opbyggede en mønsterplantage og afprøvede sideløbende forskellige afgrøder såsom hamp, bomuld og forskellige træarter. Han arbejdede intenst på at skaffe nye medlemmer til Hedeselskabet og tilstræbte at få sine bekendte til at anlægge jyske plantager. Som led i disse bestræbelser foretog han i 1892 en rundrejse til den jyske hede sammen med andre velhavende københavnere. Denne rejse resulterede i, at grosserer Salomonsen købte Slauggaard Plantage, grosserer Moresco købte Fromsseier Plantage, mens arkitekt Ingemann erhvervede Lundgaard Plantage. Yderligere formåede han at få grosserer Skjold Børgesen til at købe Utoft Plantage, bankdirektør Axel Heide til at købe Siam Plantage, som Holger Petersens fætter Andreas Petersen senere købte og omdøbte til Gyttegård Plantage, ligesom direktør Lauridsen anlagde Dalagergaard Plantage og fabrikant Guildal Guildals Plantage.